

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE
POLITEHNICA BUCUREȘTI
CENTRUL UNIVERSITAR DIN PITEȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE***

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil. Cristinel Munteanu

Student-doctorand:

ELVIRA AMBRINOC (BUZOIANU)

PITEȘTI

2025

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE
POLITEHNICA BUCUREȘTI
CENTRUL UNIVERSITAR DIN PITEȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE***

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**UTILIZAREA FRAZEOLOGISMELOR
ÎN TEXTELE LUI ION CREANGĂ ȘI ALE LUI PETRE ISPIRESCU.
O CERCETARE COMPARATIVĂ**

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil. Cristinel Munteanu

Student-doctorand:

Elvira Ambrinoc (Buzoianu)

PITEȘTI

2025

CUPRINS

SIGLE / 3

INTRODUCERE / 4

PARTEA I. ASPECTE TEORETICE ȘI ISTORICO-DESCRIPTIVE / 17

Cap. 1. Frazeeologismele. Delimitări conceptuale și utilizări contextuale / 17

- 1.1. Frazeeologia ca (sub)disciplină lingvistică / 17
- 1.2. Unități frazeologice. Definiție și tipologie / 19
 - 1.2.1. Expresii și locuțiuni (perspectiva îngustă) / 22
 - 1.2.2. Discursul repetat (perspectiva largă) / 25
- 1.3. Un concept integrator: tradițiile discursive / 26
- 1.4. Întrebuințarea motivată a frazeologismelor / 28

Cap. 2. Petre Ispirescu și Ion Creangă. Încadrare literară și caracterizare stilistică / 30

- 2.1. Privire sintetică asupra literaturii române din secolul al XIX-lea / 30
 - 2.1.1. Limba și literatura populară. Câteva repere / 34
 - 2.1.2. Literatura cultă. *Pașoptismul* și activitatea *Junimii* / 38
- 2.2. Valorificarea literaturii populare în opera lui P. Ispirescu și a lui I. Creangă / 43
 - 2.2.1. Petre Ispirescu – viața, opera și stilul / 46
 - 2.2.1.1. Elemente biografice / 46
 - 2.2.1.2. Dimensiunea operei / 47
 - 2.2.1.3. Particularități stilistice / 52
 - 2.2.2. Ion Creangă – viața, opera și stilul / 54
 - 2.2.2.1. Elemente biografice / 54
 - 2.2.2.2. Dimensiunea operei / 57
 - 2.2.2.3. Particularități stilistice / 59

Cap. 3. Basmul și tradițiile discursive. Relaționări / 61

- 3.1. De la „morfologia basmului” la tradițiile discursive / 61
- 3.2. Tradiții discursive (TD) caracteristice basmului / 64
 - 3.2.1. Teme și motive (TD după conținut) / 65
 - 3.2.2. Formule specifice (TD după formă) / 65
- 3.3. Ilustrări ale unor TD în basmele lui P. Ispirescu și I. Creangă / 66

- 3.3.1. Teme și motive similare / 66
- 3.3.2. Formule specifice (inițiale, mediane și finale) / 83
- 3.4. Atragerea formulelor paremiologice și a frazeologismelor în TD. O sugestie dinspre G.I. Tohăneanu / 88

PARTEA A II-A. INVENTAR FRAZEOLGIC ȘI EXPRESIVITATE LINGVISTICĂ / 94

Cap. 4. Frazeologisme expresive în basmele lui Petre Ispirescu și ale lui Ion Creangă / 94

- 4.1. Evaluarea ansamblului frazeologic. Comparații de ordin „cantitativ” / 94
 - 4.1.1. Inventarul frazeologic din basmele lui P. Ispirescu / 96
 - 4.1.2. Inventarul frazeologic din basmele lui I. Creangă / 108
 - 4.1.3. Asemănări și deosebiri între cele două inventare / 125
- 4.2. Evaluarea expresivității. Comparații de ordin „calitativ” / 127
 - 4.2.1. Efecte stilistice rezultate din întrebuințarea frazeologismelor în basmele lui P. Ispirescu / 129
 - 4.2.2. Efecte stilistice rezultate din întrebuințarea frazeologismelor în basmele lui I. Creangă / 135

Cap. 5. Utilizarea frazeologismelor în basme cu tematică similară la Petre Ispirescu și Ion Creangă. Trei studii de caz / 142

- 5.1. *Porcul cel fermecat* (P.I.) și *Povestea porcului* (I.C.) / 142
 - 5.1.1. Firul narativ (sau povestea) / 143
 - 5.1.2. Inventarul frazeologic din cele două basme. Comparații / 146
- 5.2. *Țugulea, fiul unchiașului și al mătușei* (P.I.) și *Povestea lui Harap-Alb* (I.C.) / 155
 - 5.2.1. Firul narativ (sau povestea) / 157
 - 5.2.2. Inventarul frazeologic din cele două basme. Comparații / 161
- 5.3. *Fata moșului cea cu minte* (P.I.) și *Fata babei și fata moșneagului* (I.C.) / 195
 - 5.3.1. Firul narativ (sau povestea) / 197
 - 5.3.2. Inventarul frazeologic din cele două basme. Comparații / 203
- 5.4. Constatări privind inventarul frazeologic determinat de conținutul basmelor celor doi autori / 212

Concluzii / 220

Bibliografie / 223

REZUMAT

Teza noastră de doctorat, *Utilizarea frazeologismelor în textele lui Ion Creangă și ale lui Petre Ispirescu. O cercetare comparativă*, se bazează pe cercetarea operelor scriitorilor Ion Creangă și Petre Ispirescu din punctul de vedere al utilizării unităților frazeologice, încadrându-se în domeniul lingvisticii, în aria cercetărilor comparative. Corpusul pe care l-am utilizat în acest scop este constituit, în primul rând, din cele două ediții critice recunoscute: Ion Creangă, *Opere*, Ediție critică, note și variante, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, prefată de Eugen Simion, Editura Muzeului Național al Literaturii Române [Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă], București, 2018; Petre Ispirescu, *Legende sau Basmele românilor*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.

Tema studiului nostru are în vedere analiza frazeologismelor întrebuintate de doi dintre cei mai reprezentativi autori de texte de inspirație folclorică din literatura română în basmele lor. Am avut în vedere atât cercetarea ponderii structurilor în discursul narativ, a expresivității structurilor, a motivației alegerii lor, cât și studierea gradului de încifrare semantică a frazeologismelor, a etimologiei și a posibilelor variante utilizate. Intenția noastră a fost aceea de a urmări expresivitatea conferită textului artistic de utilizarea frazeologismelor, în scopul reliefării valorii scriitorului. În același timp, am urmărit realizarea unui inventar de frazeologisme din operele celor doi oameni de cultură, cu intenția de a compara tipul de frazeologisme, efectul pe care îl provoacă acestea, scopul folosirii lor (conform intenției scriitorului).

Această lucrare are caracter de noutate în ceea ce privește comparația extinsă (de natură frazeologică) a basmelor celor doi scriitori, Ispirescu și Creangă, deoarece, după știința noastră, nu există, până în acest moment, nicio lucrare comparativă care să îi aibă în centrul atenției pe cei doi autori de basme, deși unele comparații ocazionale, din perspectivă frazeologică, s-au mai făcut de-a lungul timpului. Astfel, dincolo de finalitatea strict științifică, inerentă, considerăm că prezenta cercetare se poate constitui și într-un auxiliar util profesorilor de limba și literatura română, studenților la litere, elevilor de liceu de la profilul uman și, totodată, într-un punct de pornire pentru o altă cercetare viitoare menită să analizeze din punct de vedere lingvistic, stilistic, literar basmele celor doi scriitori.

Intenția noastră de a cerceta basmele scriitorilor Ion Creangă și Petre Ispirescu din perspectivă lingvistică, în încercarea de a stabili rolul frazeologismelor întrebuintate de cei doi scriitori de texte de influență populară, a pornit de la o curiozitate determinată de lectura unor texte din domeniul lingvistic, dar și de la dorința de a da o explicație concretă pentru ceea ce conferă farmec limbii folosite de Ion Creangă în basmele sale. Opera lui Creangă a fost citită de

nenumărate ori, pentru că el este un scriitor canonic atât în programa școlară din învățământul preuniversitar, în programa pentru susținerea examenului de bacalaureat, cât și în cea universitară. Creangă nu poate fi omis de niciun român care trece prin școală, în timp ce Petre Ispirescu aproape că dispare din cultura generală, chiar dacă oricare român a citit sau a ascultat măcar o dată cel puțin un text din ceea ce el a scris.

Ne-am oprit asupra limbajului folosit, identificând frazeologismele ca surse de expresivitate, pornind în demersul nostru de la elemente de lingvistică integrală și fructificând teoria lui Eugeniu Coșeriu referitoare la limbă, vorbire, competență lingvistică, varietatea limbajului în limbile istorice, lingvistica textului. Chiar dacă Ispirescu și Creangă valorifică același fond popular în realizarea basmelor, ei au viziuni particulare determinate de spațiul în care au trăit, de cultură, educație, experiență de viață, influențe ale comunității din care fac parte. În același timp, intervine și capacitatea scriitorului de a surprinde cel mai bine natura umană, precum și arta de a manipula curiozitatea și sensibilitatea receptorului, astfel încât instrumentele par a fi aceleași, însă rezultatele interpretării pot fi diferite, la fel ca și reacția obținută în emotivitatea receptorului.

Întrucât am cercetat o specie de sorginte populară, am căutat să dovedim că basmul valorifică elementele de folclor, utilizează limba vie a poporului, vorbirea înțesată de numeroase expresii, locuțiuni, proverbe și zicători. Am observat că basmele devin „culegeri” de frazeologisme care au fost folosite în exprimarea orală, ușor de recunoscut pentru receptori. Aceste îmbinări stabile de cuvinte cu efect expresiv au și rolul de a orienta ascultătorul/ cititorul în interpretarea mesajului sau în adoptarea unei poziții față de universul creat, față de ideea transmisă. Problema este că nu toți scriitorii au și capacitatea de a folosi adecvat expresiile, efectul nefiind întotdeauna cel scontat. „Vorbitorii care posedă un simț lingvistic deosebit nu întrebuițează cuvintele la întâmplare.” (Munteanu, 2013: 167). Afirmția profesorului Cristinel Munteanu subliniază faptul că exprimarea se realizează individual și că nu oricine poate crea imagini artistice impresionante și care să aibă ecou pozitiv asupra receptorilor. Unii scriitori știu să valorifice artistic bogăția frazeologică oferită de limba română, în timp ce alții nu o pot face, așa cum există și „vorbitori care nu sunt deloc preocupați de virtuțile evocative ale unor expresii, utilizându-le în contexte în care acestea par că se potrivesc, stilistic vorbind, «ca nuca în perete»” (Munteanu, 2013: 167).

Considerând că textele celor doi scriitori aparțin aceluiași univers de discurs, am încercat să dovedim apartenența la ceea ce Johannes Kabatek numea istoricitate secundară – a tradiției, a repetiției textelor (ca forme ori conținuturi), iar, pornind de la teoria acestuia, să valoricăm tradițiile discursive folosindu-ne și de ceea ce oferă basmul ca „șablon” (după Vl. I. Propp, *Morfologia basmului*, 1926).

Am ales să studiem operele celor doi scriitori, Ispirescu și Creangă, care au apărut în literatura română în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, într-un moment în care încă se mai

răspundea îndemnului pașoptist de a se scrie orice, numai să se scrie (I. Heliade-Rădulescu), dar și de a scrie „compuneri originale românești” (Mihail Kogălniceanu, *Introducere*, în „Dacia literară”, 1840, nr. 1). Am observat că fondul acesta este propice manifestărilor literare, terenul este fertil, dar că operele originale încă întârziă să apară, fiind preferate imitațiile și traduceri de proastă calitate. Kogălniceanu, după cum se știe, îndemna scriitorii să întrebuințeze ca surse de inspirație istoria națională, frumusețile naturale ale patriei și folclorul; el a deschis o perioadă în care se produce descoperirea literaturii populare. După această efervescență adolescentină, a intervenit spiritul critic al junimiștilor, Titu Maiorescu fiind cel care a formulat și „teoria formelor fără fond”, dar și cel care a lansat chemarea la creație a reprezentanților clasei țărănești.

Putem spune că atât Creangă, cât și Ispirescu sunt rezultatul aceluiași fond ideologic, operele lor fiind răspunsul prompt și creativ a doi oameni care au înțeles necesitatea păstrării comorii reprezentate de cultura populară, de folclor. Fiecare dintre cei doi a răspuns în felul său, în funcție de talent, cultură, educație, mijloace imediate de inspirație, ducând mai departe către generațiile viitoare elemente autohtone care altfel s-ar fi pierdut, odată cu ele pierzându-se ceva și din identitatea națională. Creangă a trăit 52 de ani, Ispirescu 57 de ani; i-au despărțit doar câțiva ani, Creangă fiind cu 7 ani mai tânăr, ceea ce înseamnă că au făcut parte din aceeași generație, au trăit aceleași vremuri, au avut parte de același sistem de învățământ, de aceleași contexte sociale și istorice. Au publicat aproape în același timp: Creangă, în intervalul 1875 – 1883; Ispirescu, în intervalul 1862 – 1886, activitatea celui din urmă culminând cu publicarea culegerii *Legende sau basmele românilor* în 1882.

Cercetând viața și activitatea sa literară, am descoperit că P. Ispirescu este, în primul rând, tipograf, aspect care evidențiază faptul că are abilități tehnice înainte de cele artistice, iar abia în al doilea rând este scriitor. Că noi intrăm în contact cu moștenirea pe care ne-a lăsat-o, textul scris, se datorează, evident, calității sale de muncitor asiduu al literelor așezate cu migală pentru a lăsa semne viabile de cerneală tipografică pe hârie. Ispirescu are dorința de a reproduce întocmai textele populare pe care le-a auzit, el dorește să păstreze autenticitatea materialului brut, făcându-și datoria de a înregistra în vederea transmiterii către receptori, fie ei contemporanii scriitorului-tipograf, fie cititori din generații ce aveau să vină. Suntem convinși de faptul că Ispirescu era perfect conștient de misiunea pe care o îndeplinea: constituirea unui sipet plin cu bogățiile gândirii din spațiul românesc – mitologia autohtonă. Tocmai pentru a evidenția acest aspect, Ispirescu reproduce expresiile populare, el le folosește pentru a da autenticitate, pentru a asigura respectarea sursei folclorice. Chiar dacă folosește un bogat fond paremiologic, Ispirescu nu este la fel de cuceritor cum este Creangă.

Pe de altă parte, descoperim un Creangă care are intervenții creatoare, el nu realizează doar un inventar de expresii, nu și-a propus să lase în urmă o culegere de texte populare, ci o operă cu un

autor care a intervenit subiectiv, în funcție de propriile receptări, modificând textele auzite în copilărie după criterii estetice care țin de propria viziune scriitoricească. A căuta în opera lui Creangă doar un inventar de expresii cu scopul de a sugera originalitatea dată textelor sale doar prin utilizarea lor, este insuficient. Scriitorul moldovean nu a folosit expresiile doar ca pretext al imitării/ redării caracterului popular, ci supune unui proces de reelaborare toate șabloanele populare auzite, dar, în același timp, filtrând ceea ce se potrivește perfect contextual. El este un artist, el este un senzorial, verifica auditiv muzicalitatea, expresivitatea textelor sale. Chiar dacă pornea de la o structură populară, procesul de creație este asemănător cu purificarea metalului prețios, e o alchimie în care Creangă aplică procese doar de el știute, astfel încât receptorul să fie impresionat de expresivitatea textului pentru ca el să meargă mai departe, fie pentru a fi citit la *Junimea*, fie pentru a fi publicat în *Convorbiri literare*.

Ca rezultat al cercetărilor evidențiate mai sus, considerăm justificată ideea că atât în operele lui Creangă, cât și în cele ale lui Petre Ispirescu se observă o încercare a scriitorului de a se apropia de normele literare. În opera lui Ion Creangă sunt destul de puține particularități specifice zonei Moldovei, iar acest control se poate datora faptului că exista influența tipăriturilor, a revistei *Convorbiri literare*, a limbii literare impuse prin aceste mijloace, așa cum susține și Aurel Nicolescu (Nicolescu, 1971: 198), iar Petre Ispirescu a fost deosebit de preocupat existența unor norme unitare în scrierea în limba română, având inițiative în sensul apariției unui dicționar ortografic. Aceasta înseamnă că ambii scriitori în discuție sunt oameni de cultură preocupați să scrie corect, dar și cu efect etic și estetic, fără a exclude caracterul popular din operele lor.

În urma cercetării materialului lingvistic oferit de povestitorul humuleștean în basme, suntem în măsură să afirmăm că opera lui include regionalisme, dar nu în număr atât de mare, iar utilizarea lor contextuală facilitează înțelegerea, deoarece este o valorificare firească, nu este forțată, Creangă folosind cuvinte care oglindesc realități ale copilăriei sale din Humulești. El nu construiește de la zero un univers pe care nu l-a cunoscut decât din lecturi sau din documentare, tocmai de aici rezultând naturalitatea utilizării anumitor cuvinte în context. Dacă pentru unii lectori cuvintele par a fi „puse” pentru a se potrivi contextului, noi știm că Ion Creangă le-a luat din contextul original, nativ: „Iată de ce se poate spune despre vocabularul folosit de scriitorul moldovean că este autentic popular.” (Nicolescu, 1971: 199). Este evident faptul că punctul de plecare în realizarea unor expresii sunt elementele existente în mediul popular, iar de la imaginea acestora s-au format metafore și comparații (ex. *a frământa pâinea – a-l frământa gândurile*).

Cercetarea evidențiază faptul că pe lângă utilizarea frazemelor, în operele lui Creangă apar frecvent zicale despre lume, mediul înconjurător, despre natura umană. „Preluare din vorbirea populară, zicalele se deosebesc de construcțiile idiomatice printr-o expresie mai directă, mai puțin figurată, deoarece scopul lor este să exprime o experiență și o înțelepciune concentrată.”

(Nicolescu, 1971: 201). În general, scriitorii îl elogiază pe Creangă, iar o parte a criticii îl vede drept un scriitor genial care îl pune atât pe narator să valorifice frumusețea limbii române, dar oferă și personajelor posibilitatea de a se exprima plastic, făcând apel la expresii și zicale populare larg răspândite. Zoe Dumitrescu-Bușulenga consideră că Iorgu Iordan și George Călinescu reprezintă cele mai importante voci care au interpretat la cel mai înalt nivel valoric opera lui Creangă – ei fiind, din punctul său de vedere, cei mai importanți critici ai operei lui Ion Creangă, ei au deschis drumul reconsiderării operei marelui povestitor.

Pe de altă parte, au existat și opinii ale unor critici care consideră că Ion Creangă este doar un alt Ispirescu, pentru care narațiunea este doar un fel de pretext pentru a crea alăturări de cuvinte, expresii purtătoare de sens: „Creangă pare, și mai departe, ignorat ca scriitor și considerat un fel de Ispirescu moldovean.” (Bratu, 1968, p. 315-327). Chiar și Iorga îl consideră pe Creangă „necunoscător” de culturi străine, arătând un dispreț similar și pentru Ispirescu, despre care spune: „În Ispirescu, de pildă, ori în Delavrancea, din timp în timp, pare că ne vine să chemăm pe scriitor la ordinea... poveștii.” (*Ion Creangă interpretat de...*, 1977: 57), personalitatea scriitorului provocând un efect deranjant asupra cititorului, tocmai prin intervenția asupra poveștii originale, populare, autentice, dar, cu toate acestea, admite superioritatea moldoveanului în fața talentului narativ al lui Ispirescu, despre care consideră că nici nu are capacitatea de a da culoare locală. Șerban Cioculescu îl apreciază pe Creangă și îl consideră pe Ispirescu supraevaluat: „Am dat poate o prea largă extindere supraevaluării lui Ispirescu, numai ca un fel de explicare a târziei recunoașteri aduse lui Creangă.” (Cioculescu, 1937: 640-656).

Am evidențiat faptul că ambii au avut intenția clară de a atinge și elemente de stil, pe lângă reconstituirea sau crearea unor texte care respectau sau nu scheme narrative preexistente. Procesul obținerii operei literare a devenit alchimie, iar prețiosul rezultat a căpătat o mai mare valoare și în funcție de capacitatea fiecăruia de a valorifica limba, inclusiv frazeologisme.

Din punct de vedere structural, lucrarea de față include Partea I. *Aspecte teoretice și istorico-descriptive* și Partea a II-a. *Inventar frazeologic și expresivitate lingvistică*, ambele părți însumând cinci capitole (Partea I – trei capitole, Partea a II-a – două capitole), la care se adaugă o *Introducere*, *Concluzii* și o *Bibliografie*. *Introducerea* a conturat obiectivele cercetării și metoda comparativă preferată în abordarea noastră, iar cele cinci capitole merg progresiv de la delimitarea teoretică a termenului *frazeologism*, la determinarea locului celor doi scriitori în contextul limbii și literaturii române, apoi spre conturarea particularităților celor doi ca oameni și scriitori ce aparțin aceleiași generații, până la compararea concretă a unor situații de limbă identificate în basmele celor doi autori.

Primul capitol, *Frazeologisme. Delimitări conceptuale și utilizări contextuale*, are drept scop circumscrierea teoretică a zonei lingvistice de care se folosește lucrarea, definirea termenilor

și delimitarea conceptelor: *frazeologie, frazeologisme, expresii, locuțiuni, discurs repetat, tradiții discursive, competență lingvistică*. Și noi considerăm că este dificil de stabilit dacă un frazeologism este locuțiune sau expresie, susținând ideea că unitatea frazeologică poate avea „statut polifuncțional” (Groza, 2011: 19), împărtășind astfel poziția lui Liviu Groza, dar considerând și că expresiile au o mai bogată încărcătură expresivă decât locuțiunile, chiar dacă unele locuțiuni provin din expresii care și-au pierdut încărcătura metaforică. Astfel, noi am abordat sensul larg al termenului *frazeologism*, dovedind și faptul că expresivitatea unui scriitor se evidențiază și prin competența sa lingvistică, competență care este dată și de stăpânirea frazeologismelor din limbă.

Suntem în acord cu Teodor Hristea, considerând că „Adevărata bogăție a unei limbi este dată, în mare măsură, și de bogăția ei frazeologică.” (Hristea, 1984: 597). Lingvistul bucureștean susține ideea că „numărul unităților frazeologice din limba română nu este, de fapt, mult mai mic decât al cuvintelor, adică al unităților lexicale.” (Hristea, 1984: 597), iar noi sugerăm faptul că într-o operă literară artistică utilizarea frazeologismelor este inevitabilă, doar abilitățile de exprimare ale autorului hotărând când alege un cuvânt, când folosește un frazeologism. Creangă și Ispirescu apelează frecvent la unități frazeologice tocmai cu intenția de a recrea vorbirea omului simplu, fie el din Muntenia, fie din Moldova, cel care folosește spontan anumite combinații lexicale pentru că așa le-a auzit, așa le-a receptat, și vrea să le transmită mai departe împreună cu aceeași încărcătură informațională, spirituală, expresivă.

Pentru a aplica eficient cercetarea asupra operelor celor doi scriitori, am ales să facem și o expunere teoretică a frazeologiei românești, de un foarte mare folos fiind cercetările lingviștilor Teodor Hristea, Stelian Dumistrăcel, Cristinel Munteanu, Liviu Groza, chiar dacă „termenul de unitate frazeologică (fr. «*unité phraséologique*») a fost, probabil, folosit mai întâi în lucrările citate ale lui Charles Bally, de unde a fost preluat de lingviștii sovietici, care l-au tradus prin *frazeoghiceskaia edinița*.” (Hristea, 1977: 590). Astfel, vom distinge între „sfera îngustă” – expresii și locuțiuni – și „sfera largă” – expresii, locuțiuni, citate celebre, preoverbe, wellerisme – a frazeologiei, manifestându-ne intenția de a cerceta „sfera îngustă”. În acest sens, am avut în vedere deosebirea expresie/ locuțiune, distincție pe care o vom face clară cu ajutorul unor lingviști precum Florica Dimitrescu, Teodor Hristea, Gheorghe Colțun.

Unitatea frazeologică este identificată în *Gramatica Academiei* ca *unitate lingvistică (complexă) stabilă* (GALR, 2008: 9). Teodor Hristea face distincția îmbinare liberă de cuvinte – frazeologism: „Spre deosebire de *îmbinările libere de cuvinte* (care iau naștere în procesul comunicării), *frazeologismele* sunt consacrate de uz și sunt simțite ca unități distincte tocmai pentru că s-a realizat (într-o măsură mai mică sau mai mare) sudura elementelor care le alcătuiesc.” (Hristea, 1977: 588), tot el afirmând: „ceea ce au comun toate unitățile frazeologice dintr-o limbă

dată e faptul că sunt combinații stabile de două sau mai multe cuvinte, cu sens unitar” (Hristea, 1984: 139). Liviu Groza vede frazeologismele astfel: „totalitatea construcțiilor (îmbinărilor de cuvinte) tipice unei limbi din punctul de vedere al frecvenței folosirii lor ca atare sau din punctul de vedere al caracterului idiomatic al acestora și era folosit în lucrările destinate studierii limbilor antice” (Hristea, 1984: 14-15), în același timp susținând că unitatea frazeologică „se referă la o combinație de două sau mai multe unități lexicale, guvernată în mai toate cazurile de o relație sintactică și caracterizată de un sens perceput ca unitar” (Groza, 2011: 13). Am apelat și la poziția Ioanei Scherf față de problematica abordată, ea definind frazeologismul ca: „o îmbinare stabilă de cuvinte, cu sau fără idiomaticitate. Ea are o întindere de cel puțin două cuvinte și este lexicalizată, adică funcționează în limbă ca o unitate de sine-stătătoare, relevând unitate semantică și este consemnată de dicționare” (Scherf, 2006: 82). Stelian Dumistrăcel apelează la o definiție „elastică” a termenului, expresiile fiind „asociații de cuvinte”, „construcții fixe” (Dumistrăcel, 2001: 5), „îmbinări (mai mult sau mai puțin) stabile de cuvinte (locuțiuni, enunțuri paremiologice și idiotisme)” (Dumistrăcel, 2001: 14) cărora autorul le asociază adjectivul „românesc” atunci când concepe dicționarul său, deoarece intenția este aceea de a inventaria elemente identificate în „vorbirea și scrierea românească” (Dumistrăcel, 2001: 5) și modul în care s-a ajuns la ele. Cristinel Munteanu evidențiază mai ales două caracteristici ale unităților frazeologice: idiomaticitatea și stabilitatea; astfel, acesta punctează faptul că unitățile frazeologice sunt îmbinări stabile de cuvinte, cu sens unitar: „Dacă se constată o discrepanță între sensul frazeologic și sensul literal al întregii îmbinări, atunci îmbinarea este idiomatică.” (Munteanu, 2007: 197). Tot Cristinel Munteanu realizează o schemă ilustrativă pentru a sugera statutul frazeologismului ca unitate lingvistică cu formă și sens, din care rezultă că acesta are trăsături care ar putea determina atât asemănarea cu *lexemul/ cuvântul* – sensul, dar și cu *enunțul / fraza* – forma, pentru că a fost enunț înainte de a se izola. Gheorghe Colțun (2000) și Gheorghe Popa (2007) consideră că locuțiunile nu se constituie în obiect de studiu pentru frazeologie, ele intrând în sfera de interes a morfologiei, dar Cristinel Munteanu este în dezacord cu cei doi lingviști basarabeni, deoarece, în cazul acceptării propunerii lor, s-ar limita destul de semnificativ și sfera sinonimiei frazeologice: „Ar însemna ca o locuțiune ca *a o lua la fugă* și o expresie precum *a spăla putina* să nu poată fi sinonime frazeologice. De aceea, împărtășim punctul de vedere al lui Th. Hristea, care include în rândul frazeologismelor atât expresiile, cât și locuțiunile.” (Munteanu, 2013: 81).

Ne-am oprit la principalele două tipuri de frazeologisme sunt expresiile și locuțiunile, dar, pe lângă acestea, adăugăm maximele (sentințele), zicalele, proverbele, clișeele lingvistice. Astfel de combinații, construcții ce se constituie în locuțiuni sau expresii, „au o unitate de sens, o valoare expresivă, iar relația sintactică este relativ stabilă și folosirea lor, ca atare, este acceptată de uz” (Groza, 2011: 12). *Gramatica Academiei* subliniază faptul că grupările stabile de cuvinte se

realizează în timp, iar în acest proces componentele își pierd autonomia, pot avea loc modificări de accentuare, alterări semantice, aspecte care duc la pierderea sensului inițial al componentelor, astfel, transparența grupării fiind alterată. De asemenea, „Stabilitatea formației compuse se manifestă prin diminuarea posibilităților de deplasare și reducerea compatibilităților combinatorii ale componentelor, dar și prin suspendarea sau, dimpotrivă, instituirea flexiunii (unora dintre) constituenți.” (GALR, 2008: 9).

Considerăm că identificarea corectă a frazeologismelor ține atât de tradiția lingvistică a unei limbi, cât și de ceea ce s-ar putea numi simțul lingvistic al cercetătorului. Frazeologia este o disciplină pe care nu o putem separa radical de lexic și de sintaxă, deoarece unitatea frazeologică rezultă din combinarea unor unități lexicale (două sau mai multe), iar între acestea există relații sintactice. Pe de altă parte, unitatea lexicală are un sens unitar, frazeologismul fiind receptat cu acest sens. În manifestarea concretă a limbii, exprimându-se, utilizatorii au tendința de a repeta anumite grupuri de cuvinte, deci utilizarea cuvintelor ca unități frazeologice este, de multe ori, și o răsfrângere a uzului în normă, nu doar o impunere a unor reguli ce țin de sens sau de relațiile sintactice. Preferința vorbitorilor pentru anumite construcții cu un caracter stabil determină norma, astfel încât gramaticile nu fac decât să normeze uzul, fiind greșită perspectiva conform căreia doar acele frazeologisme din dicționare și gramatici ar fi și cele existente, posibile. „Prin modificările gramaticale și diferențele semantice inerente, cuvintele compuse și locuțiunile se îndepărtează de combinațiile libere, organizarea originară pierzându-și – treptat – transparența pentru vorbitor.” (GALR, 2008: 9). Obiectul analizei de față este reprezentat de utilizarea frazeologismelor în operele literare, de aceea vom lăsa deoparte cuvintele compuse și ne oprim asupra acelor grupuri de cuvinte care „au un sens global figurat, care nu poate fi dedus din sensurile elementelor componente” (Groza, 2011: 29).

Tot în Capitolul 1 am adus în discuție *discursul repetat* și *tradițiile discursive*, noi considerând, în direcția deschisă de Coșeriu, că discursul repetat aparține frazeologiei în sens larg: „înglobează toate aceste forme (precum expresiile și locuțiunile, citatele, wellerismele, formulele internaționale etc.) care sunt reluate de vorbitori din diverse motive: pentru a rămâne pe terenul aceleiași competențe culturale, din nevoia de solidaritate lingvistică, din dorința de a pastișa ori de a parodia, pentru că situația o cere/impune (ca în cazul formulelor de salut, de mulțumire etc.)” (Munteanu, 2015: 2).

Ocupându-ne de *discursul repetat*, am căutat să îl includem în sfera largă a frazeologismelor, valorificând ideea că nu literatura este o sursă de elemente textuale/ fragmente incluse ulterior în discursuri concrete, ci textele literare apelează la tradiția lingvistică, așa cum evidențiază și Cristinel Munteanu când apelează la Charles F. Hockett, un mare lingvist american,

pentru a aduce în discuție teoria despre discursul repetat și despre tradiții discursive (Munteanu, 2017: 49-60).

În același timp, în ceea ce privește *tradiția discursivă* (care are legătură indisolubilă cu limba, dar nu este doar un aspect lingvistic), este necesară stabilirea unei legături evidente cu alte discipline ca: literatura, muzica, retorica, istoria, gastronomia, religia, sportul, iar tradiția discursivă se are în vedere adesea înainte de elementele specifice unei limbi anume. Tradiția culturală se schimbă de-a lungul istoriei, în funcție de evoluția societății, a științei, a artei, determinând necesitatea transformării și la nivelul tradițiilor discursive, noi tradiții discursive putând lua naștere, ceea ce înseamnă că tradiția discursivă este integrată tradiției culturale. De asemenea, tradiția discursivă evidențiază faptul că sunt folosite mijloace specifice pentru a face distincție între planul narativ și cel dialogat (Munteanu, 2013: 155-164), aspect asupra căruia s-a oprit G.I. Tohăneanu, la fel cum sunt valorificate anumite stereotipii atunci când un scriitor dorește să redea credibil modul de exprimare al unui moldovean, ardelean, muntean.

Am legat preocupările privind frazeologisme de cele referitoare la basmele celor doi scriitori, Ion Creangă și Petre Ispirescu, în subcapitolul *Întrebuințarea motivată a frazeologismelor*, demonstrând faptul că de foarte multe ori, Ion Creangă utilizează motivat anumite cuvinte și frazeologisme, pentru a spori expresivitatea textului, apelând la jocuri de cuvinte bazate pe sens, ori pe muzicalitate, urmărindu-se surpriza, umorul, eufonia. Am observat că prin utilizarea motivată a frazeologismelor în astfel de contexte scriitorul dovedește nu doar că stăpânește foarte bine limba, sensurile ei, dar și că este foarte expresiv, pentru că el apelează la jocurile de cuvinte, la cele mai potrivite expresii, la cele cu virtuți evocative potrivite ideilor, emoțiilor transmise.

Capitolul al doilea, *Petre Ispirescu și Ion Creangă. Încadrare literară și caracterizare stilistică*, face un scurt istoric al limbii și literaturii române, trece printr-o sinteză de literatură populară română, punctează două momente cruciale pentru nașterea literaturii române naționale, originale, de valoare, *Pașoptismul* și *Junimea* – adolescența și tinerețea literaturii noastre. În același timp, în acest al doilea capitol al cercetării subliniem importanța valorificării literaturii populare și a basmului, în mod deosebit, pentru constituirea identității naționale a literaturii noastre. Motivul acestei contextualizări este acela de a face cât mai evident rolul celor doi scriitori români în procesul nașterii literaturii române propriu-zise, dorința noastră fiind de a conștientiza lectorul cu privire la importanța textelor pionierilor narațiunilor literare, modele de text ficțional scris în limba română, pentru generațiile următoare.

Tot în acest capitol portretizăm cele două personalități ale literaturii române, principalele surse de informații fiind operele autobiografice, scrisorile, mărturiile, mai ales *Jurnal manuscris 1871-1882* (Petre Ispirescu, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2020) și *Amintiri din*

copilărie (Ion Creangă, *Opere*, 2018). Conturăm un Ispirescu moral, religios, conștient de necesitatea muncii sale ca datorie față de țară și popor, dar doar „un culegător tipograf” (Ispirescu, 2020: 339), cum însuși mărturisește și semnează, modest și plin de îndoieli. În același timp, se detașăm imaginea unui Creangă care, în ciuda faptului că s-a ridicat de la țară, a luptat constant pentru depășirea condiției sale, iar atunci când găsește terenul propice evidențierii sale ca scriitor, se remarcă, mai ales că beneficiază și de sprijinul unui mediu fertil, societatea *Junimea*, *Convorbiri literare*, din care fac parte Mihai Eminescu și Titu Maiorescu, susținători ai povestitorului humuleștean.

Observăm că Ion Creangă a avut ca sursă literatura populară, pe care a filtrat-o prin sinele său, transformând-o în literatură cultă, în timp ce Petre Ispirescu a vrut să transcrie întocmai narațiunile culese, dar le-a modificat pentru a le da un caracter unitar, mai potrivit pentru aspectul scris al textului, formă cu care era foarte familiarizat, deoarece era tipograf. Creangă era primit cu brațele deschise la *Junimea*, aclamat și rugat cu insistență să destindă atmosfera cu anecdotele sale, bonomul humuleștean dovedește în cadrul cenaclului a fi un vorbitor capabil să stârnească interesul, să trezească reacții, să emoționeze, să fie memorabil, să rostească glume și să nareze întâmplări aparent banale dintr-o perspectivă plină de un umor sănătos. În ciuda unui aspect de târgoveț rotofei și neîngrijit, mereu flămând și pus pe glume, și manuscrisele lui Creangă erau foarte căutate: fie pentru a fi citite în cadrul cenaclului, fie pentru a fi publicate, contactul cu *Junimea* ducând la rafinarea lui ca scriitor. Chiar dacă pretextează frecvent că scrie „copilării”, că „am scris lung pentru că n-am avut timp să scriu scurt” (Creangă, 2018: 433), că nu merită laudele ce i se aduc, „talent are Creangă cu carul, talent multiplu, hrănit de inteligența lui cu totul remarcabilă și de ironia sa ce se desfășoară pe o gamă întinsă” (Eugen Simion, *Prefață*, Creangă, *Opere*, 2018, p. XI). Subliniem faptul că Petre Ispirescu nu a avut intenția de a se evidenția ca scriitor, speranța lui a fost ca tot efortul depus să fie folositor poporului, el consideră că și-a făcut datoria față de țară: „Dacă ceea ce produc este folositor literaturii noastre născânde, nu mă pot pronunța. Se vor găsi alții să aprecieze lucrările mele.” (Ispirescu, 2020: 336-337).

În Capitolul 3, *Basmul și tradițiile discursive. Relaționări*, al treilea al lucrării de față, punctăm faptul că utilizarea frazeologismelor se constituie într-o marcă stilistică ce evidențiază atât măiestria scriitorului, dar și dorința acestuia de încadrare a textului în canoanele specifice basmului. Astfel, atât Petre Ispirescu, cât și Ion Creangă apelează la frazeologisme care ilustrează: stereotipii specifice basmului, desfășurarea cu rapiditate a evenimentelor, repere spațio-temporale vagi, personaje specifice, exclamații și interogații specifice oralității stilului popular, formulele specifice de început, de mijloc și de sfârșit, la fel ca și paremii (diverse, însoțite frecvent de *vorba ceea*, la Creangă; mai rare și incomplete la Ispirescu). Creangă nu este cu nimic mai presus de Ispirescu în ceea ce privește utilizarea frazeologismelor necesare textului de tip basm, scriitorul

moldovean fiind avantajat doar de „profunda sa originalitate” (Boutière, 2011: 186), noi fiind în acord cu Jean Boutière, adăugând totuși ideea că Ispirescu, în dorința sa de a respecta corectitudinea sursei, autenticitatea, a pierdut din farmecul narațiunii: Creangă are în centrul atenției cucerirea cititorului, Ispirescu pare a fi acaparat de respectul pentru opera pe care o adună într-un tezaur.

În subcapitolul *Atragerea formulelor paremiologice și a frazeologismelor în TD. O sugestie dinspre G.I. Tohăneanu*, ca parte din Capitolul 3, dedicat rolului stilistic al frazeologismelor, ne-am oprit doar asupra frazeologismelor din basmele lui Ion Creangă, analizând modul în care o tradiție discursivă este valorificată. Apelând la teoria formulată de Eugeniu Coșeriu și Johannes Kabatek, am ținut seama, totodată, și de poziționarea lui G.I. Tohăneanu, interpretul stilului artistic al operelor lui Creangă, scoțând în evidență predilecția scriitorului din Humulești pentru utilizarea de locuțiuni, expresii, paremii, grupuri de cuvinte consacrate prin uz. Planul narativ abundă în astfel de frazeologisme, deoarece utilizarea e necesară pentru a contura: circumstanțe, determinante temporale și spațiale, durata acțiunii, proiectarea în timpul fabulos, timpul nedefinit, delimitarea intervalului unor evenimente, conturarea momentului zilei, cronologia, succesiunea dinamică a faptelor, atitudinea unor personaje, desfășurarea evenimentelor. Cu toate acestea, considerăm că planul dialogat este cel care se bucură mai mult de funcția intensificatoare a frazeologismelor, caracterul expresiv al acestora nuanțând fermecător limbajul personajelor care evocă imagini ale țăranilor din Humulești, vii și puternice în memoria afectivă a scriitorului.

Ansamblul frazeologic inclus în Partea a II-a, în Capitolul 4, *Frazeologisme expresive în basmele lui Petre Ispirescu și ale lui Ion Creangă*, a fost printre primele materiale ce au rezultat în urma studierii basmelor din edițiile Ispirescu, 1997 (basmelor din volumul *Legende sau basmele românilor* – 1882, 36 de basme) și Creangă, 2018 (9 basme). Acestea se constituie într-un material destul de vast, structurat sub forma unui *Inventar frazeologic din basmele lui P. Ispirescu* și a unui *Inventar frazeologic din basmele lui I. Creangă*. Ambele materiale incluse în Capitolul 4 sunt structurate alfabetic, într-un mod inedit, care vine să-l ajute pe cel care are intenția de a studia operele celor doi scriitori. În *Inventar* sunt incluse frazeologismele (inclusiv locuțiuni) din toate basmele din corpusul menționat, iar frazeologismele cu o încărcătură expresivă deosebită (în opinia noastră) au fost marcate cu asterisc. În cazul *Inventarului*, nu au fost incluse frazeologismele din basmele analizate comparativ în Capitolul 5, deoarece aceste informații sunt sistematizate în această ultimă parte a lucrării. Foarte util este și faptul că în *Inventar* sunt enumerate frazeologismele atât în ordine alfabetică, cât și în funcție de basmul în care apar și de pagina la care se regăsec, astfel încât o identificare facilă a contextului să poată duce la o interpretare corectă a încărcăturii expresive.

Tot în cel de-al patrulea capitol am inclus două subcapitole, acestea fiind intitulate *Efecte stilistice rezultate din întrebuințarea frazeologismelor în basmele lui P. Ispirescu* și *Efecte stilistice rezultate din întrebuințarea frazeologismelor în basmele lui I. Creangă*, considerând că se constituie într-una dintre cele mai utile părți ale lucrării de față, rezultat al cercetării anterioare, al întocmirii *Inventarului*, am putea spune. Credem a fi elocventă această abordare concretă a frazeologismelor din basmele celor doi scriitori studiați, realizând o grupare tematică ce evidențiază încă o dată faptul că Ispirescu folosește întreaga gamă de frazeologisme caracteristice basmului, respectând specia, dar și expresiile „gata făcute”, în timp ce Creangă inovează atât în structura narativă, aducând textul aproape de nuvelă, cât și în structura unor frazeologisme cu care se joacă pentru a-i servi scopului comunicării în funcție de context. Am întocmit și o listă cu frazeologisme pe care le-am considerat a fi mai deosebite, foarte rare în exprimarea cotidiană actuală, sugerând încă o dată faptul că la aproximativ un secol și jumătate distanță de momentul scrierii acestor basme, realitatea limbii este diferită, iar unele expresii se pot constitui în adevărate enigme pentru vorbitorii de azi. De asemenea, am ales de la fiecare scriitor câte cinci expresii considerate de noi a fi mai rare, cu sensuri pe care unii dintre vorbitorii contemporani e foarte posibil să nu le cunoască, și am realizat scurte interpretări contextuale, fără pretenția de a epuiza semnificațiile.

Un rol deosebit îl are capitolul 5, *Utilizarea frazeologismelor în basme cu tematică similară la Ispirescu și Ion Creangă*, care se constituie din trei comparații între basmele lui Creangă și cele ale lui Ispirescu. Am ales să analizăm basme cu tematică similară tocmai pentru a putea evidenția mai ușor competența lingvistică, originalitatea, talentul de scriitor, dar și modul în care se respectă sursa de inspirație folclorică sau în care aceasta este modificată într-un mod personal, care dă identitate autorului. Astfel, au fost puse față în față basmele: *Porcul cel fermecat* și *Povestea porcului*, *Țugulea*, *fiul unchiașului și al mătușei* și *Povestea lui Harap-Alb*, *Fata moșului cea cu minte* și *Fata babei și fata moșneagului*. Pentru fiecare dintre aceste comparații s-a urmărit firul narativ, dar, mai ales, au fost făcute observații și comentarii cu privire la inventarul frazeologic identificat: dispunere cantitativă, frazeologisme comune, frazeologisme repetate, aspecte deosebite observate. Am remarcat astfel, în subcapitolul *Constatări privind inventarul frazeologic determinat de conținutul basmelor celor doi autori*, faptul că Ispirescu preia întocmai frazeologisme, numeroase pagini din basmele sale constituindu-se aproape în adevărate înșiruri astfel de expresii, astfel încât, putem afirma că scriitorul s-a străduit să păstreze autenticitatea, caracterul popular al textelor culese, reproduse întocmai sau reconstituite prin mijloace care nu au nimic de a face cu ceea ce reprezintă culegerea folclorului în ziua de azi. Spre deosebire de „culegătorul tipograf”, Creangă folosește doar ca punct de plecare elementele de sorginte folclorică, basmul popular, narațiunea rezultată ca act al creației sale nefiind o încercare de

reproducere cât mai exactă a ceea ce a auzit cândva, ci o detașare originală și intenționată de modelul de la care a plecat în mod conștient sau instinctiv, înțelepciunea populară făcând parte indisolubilă din educația sa, din formarea sa ca om. Astfel, Creangă folosește expresii, dar, mai ales, folosește expresiv cuvintele și intervine creativ în expresii deja existente, făcându-le să *sune* după cum își dorește el, discursul învăluind magic cititorul captiv în narațiunea hipnotizantă. Ceea ce înseamnă că nu ponderea frazeologismelor este cea care determină valoarea sau farmecul narațiunii, cât capacitatea de a modela limba pentru a produce emoția dorită, efectul intenționat în receptor.

Subcapitolul *Constatări privind inventarul frazeologic determinat de conținutul basmelor celor doi autori*, din Capitolul 5, are ca punct de plecare și două studii scrise de Iorgu Iordan (*Petre Ispirescu: Legende sau Basme ale românilor; Limba lui Creangă*), incluse în volumul *Limba română*. Și de această dată evidențiem, pe de o parte, stilul destul de modest și sobru, mijloacele artistice reduse ce caracterizează scrisul lui Ispirescu, în ciuda utilizării a numeroase frazeologisme, iar, pe de altă parte, impresia că Ion Creangă însuși este un tezaur de folclor, dar un depozitar care are și capacitatea de a valorifica inspirat propriile resurse de origine populară.

În final, putem afirma că cercetarea noastră a condus la rezultate precum:

a.) O lucrare cu caracter de noutate ce îi pune față pe cei doi scriitori, Ion Creangă și Petre Ispirescu, dar, mai ales, interpretează comparativ basmele celor doi, atât ca narațiuni, cât și din punct de vedere lingvistic, la nivelul utilizării frazeologismelor.

b.) Am descoperit faptul că amândoi, Ion Creangă și Petre Ispirescu, folosesc în egală măsură frazeologisme în basmele pe care le-au scris.

c.) Am dovedit faptul că frazeologismele duc la sporirea expresivității textelor celor doi scriitori, dar nu valorificarea lor din punct de vedere cantitativ duce la un plus de valoare artistică, ci simțul lingvistic. Astfel, această trăsătură, ce îl caracterizează în mod deosebit pe Ion Creangă, sporește expresivitatea contextuală a frazeologismelor, el fiind capabil să nuanțeze, să dea direcții noi de interpretare datorită cunoașterii profunde a limbii/ a sensurilor. Povestitorul din Humulești are capacitatea de a cuprinde deplin sensurile metaforice ale unor grupuri de cuvinte cu caracter unitar, de aici frumusețea literaturii pe care o creează.

d.) Din modul în care sunt valorificate frazeologismele dovedim faptul că Petre Ispirescu este un culegător, iar Ion Creangă este scriitor. Primul e preocupat de fidelitate, de corectitudine, de înregistrarea unei comori pe care nu vrea să o lase să se piardă, al doilea se folosește de instrumentele lingvistice, de resursele din folclor, dar intervine chiar și în formulări stereotipe, aducând, în mod intenționat propria contribuție, fără teama că se îndepărtează de vreun original.

e.) Reevaluarea vieții și operei celor doi scriitori, Ion Creangă și Petre Ispirescu, dovedește faptul că elementele contextuale legate de mediu, educație, condiție socială, situație materială

determină diferențe între modalitățile de utilizare a limbii, ducând la valențe expresive diferite, la utilizarea frazeologismelor în maniere diferite. Creangă provine din mediul rural, a crescut cu basmul popular în preajmă, a deprins în mod organic expresia populară și frazeologismele utilizate în contexte specifice, de aceea acestea capătă o coloratură aparte în textele sale. Ispirescu are o educație culturală mai precară, este mai tehnic, mai precis, mai riguros în a reda în basme frazeologisme pe care nu le utiliza neapărat în exprimarea sa cotidiană.

f.) Lucrarea evidențiază faptul că aceleași frazeologisme capătă valoare artistică diferită în operele celor doi scriitori. În timp ce Ispirescu folosește un număr impresionant de frazeologisme, uneori în succesiuni amețitoare pentru cititorul din ziua de azi, dar doar cu scopul de a fi autentic, Creangă înobilează fraza „îmbrăcând” frazeologismele în contexte foarte diverse, cu intenția de a obține din partea cititorului reacții, emoții din cele mai diverse, fără scopul de a reproduce un mod de exprimare, ori de a reda un text de factură populară. La Creangă este mult mai clară redarea fidelă a funcționalității frazeologismelor.

În consecință, considerăm că prezenta lucrare și-a atins obiectivul de a contura în mod concret modul în care sunt valorificate frazeologismele în basmele lui Petre Ispirescu și în cele ale lui Ion Creangă. A rezultat și un adevărat inventar ce înregistrează aceste grupuri de cuvinte care sunt analizate atât cantitativ, cât și calitativ. Toată această cercetare subliniază încă o dată meritul eforturilor ambilor scriitori, mai ales în momentul în care ei au creat, în contextul în care se puneau bazele literaturii române, ei oferind contemporanilor educație, morală, modele de scriere și de exprimare în limba română. În același timp, ei au lăsat generațiilor următoare o comoară de înțelepciune, limbă, literatură încapsulată în forma basmului, ca arc peste timp. Ispirescu rămâne un muncitor neobosit în slujba limbii și literaturii române, dezinteresat și conștient de necesitatea actului pe care îl săvârșea, eforturile sale sugerând fidelitatea pentru reproducerea autenticității textului popular, în timp ce Creangă este cu un pas înaintea „culegătorului tipograf”. Humuleșteanu a adunat ca într-un mojar înțelepciune populară, folclor, experiență de viață, educație, le-a aseasonat cu spirit, energie, jovialitate, le-a atins cu bagheta magică a harului, folosindu-și talanții, astfel dând naștere unor opere originale.

BIBLIOGRAFIE

Creangă, Ion, *Opere, Ediție critică, note și variante*, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, prefață de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2018.

Ispirescu, Petre, *Legende sau Basmele românilor*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997¹.

*

1. Alecsandri, Vasile, *Călătorie în Africa*, I, *Balta-Albă*, Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1984.
2. Alecsandri, Vasile, *Chirițele*, Editura Cartex 2000, București, 2019.
3. Alexandrescu Emil, *Introducere în literatura română*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2007.
4. Angelescu, Mircea, *Introducere în opera lui Petre Ispirescu*, Editura Minerva, București, 1987.
5. Apostolescu, Mihai, *Ion Creangă între mari povestitori ai lumii*, Editura Minerva, București, 1978.
6. Austin, John Langshaw, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, Editura Paralela 45, București, 2003.
7. Avădanei, Constanța, *Construcții idiomatice în limbile română și engleză*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Iași, 2000.
8. Băjenaru, Grigore, *Ispirescu împăratul basmelor*, Editura Ion Creangă, București, 1983.
9. Berg, I., *Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Editura Științifică, București, 1968.
10. Berg, I., *Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Ed. a II-a, revizuită și adăugită, București, 1969.
11. Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, I, Editura Minerva, București, 1981.
12. Bîrlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, Editura Enciclopedică română, București, 1974.
13. Bîrlea Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
14. Blaga, Lucian, *Zări și etape*, Editura Minerva, București, 1990.
15. Boutière, Jean, *Viața și opera lui Ion Creangă*, Editura Princeps Edit, Iași, 2011.
16. Bratu, Savin, *Ion Creangă*, Editura Tineretului, București, 1968.
17. Bucă, Marin, *Dicționar de expresii românești*, Editura Vox, București, 2007.
18. Bucă, Marin, *Dicționar de metafore*, Editura Vox, București, 2005.

¹ Baza de cercetare pentru acest studiu s-a constituit din basmele lui Ion Creangă (9) și ale lui Petre Ispirescu (36 de basme, din volumul *Legende sau basmele românilor* din 1882, incluse în ediția publicată la Editura Fundației Culturale Române, București, 1997), din care am identificat frazeologismele, pe marginea cărora s-au făcut observații referitoare la utilizarea lor cantitativă, expresivă, comparativă. Edițiile din care au fost extrase locuțiunile și expresiile sunt: Ispirescu, 1997, și Creangă, 2018.

19. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *Utilizarea frazeologismelor în două basme cu tematică similară la Ispirescu și Creangă*, Acta Universitatis Danubius. Communicatio [revistă indexată BDI], Vol. 16, No. 1, 2022, pp. 84-100.
20. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *Observații privind inventarul frazeologic din basmele lui Ispirescu și Creangă*, Acta Universitatis Danubius. Communicatio [revistă indexată BDI], Vol. 17, No.1, 2023, pp. 25-47.
21. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *Valoarea stilistică a frazeologismelor în basmele lui I. Creangă și ale lui P. Ispirescu*, în Acta Universitatis Danubius. Communicatio [revistă indexată BDI], Vol. 17, No. 2, 2023, pp. 54-67.
22. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *Discourse Traditions in Creangă's Fairy Tales. Narrative Plan vs. Dialogued Plan*, The Proceedings of the International Conference Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, The Power of Dialogue in a Globalized World/ ed.: Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Dumitru-Mircea Buda - Tîrgu-Mureș, 18 mai 2024, Section- Literature, Editura Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2024, ISBN: 978-606-93691-3-5, pp. 498-503.
23. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *On the Relation Between Phraseology and the Morphology of the Folktale in Petre Ispirescu and Ion Creangă*, Acta Universitatis Danubius. EIRP Proceedings [volum indexat BDI], Vol. 19 No. 1 (2024), Print ISSN: 2067 – 9211, Online ISSN: 2069 – 9344, pp. 318-328.
24. Buzoianu-Ambrinoc, Elvira, *Petre Ispirescu – viața, opera și stilul*, Sudii doctorale. Filologie, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie POLITEHNICA București, Centrul Universitar Pitești, Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte, Școala Doctorală Filologie, Editura Universității din Pitești, Anul 2025, nr. 1, pp. 64 – 77.
25. Cambose, Astrid, *Prefață la Ispirescu Petre, Jurnal manuscris 1871-1882*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2020.
26. Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, Editura Princeps Multimedia, Iași, 2013.
27. Caracostea, Dumitru, *Expresivitatea limbii române*, Editura Polirom, Iași, 2000.
28. Călinescu, George, *Estetica basmului*, Editura pentru literatură, București, 1965.
29. Călinescu, George, *Ion Creangă (Viața și opera)*, București, Minerva, 1989.
30. Călinescu, George, *Estetica basmului*, Bistrița, Editura Pergamon, 2006.
31. Călinescu, George, *Ion Creangă (Viața și opera)*, Iași, Editura Princeps Edit, 2008.
32. Cioculescu, Șerban, *Centenarul lui Creangă*, în *Revista Fundațiilor regale*, Buc., IV, nr. 3, 1937, p. 640-656.
33. Cioculescu, Șerban, *Varietăți critice*, Editura pentru literatură, 1966.

34. Cireș, Lucia, „*Disputa*” – *Procedeu artistic de sorginte folclorică în opera lui Ion Creangă*, Anuar de lingvistică și istorie literară, Tom XXXII · 1988 -1991 B. Istorie literară, Academia Română, Filiala Iași, Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, p. 14-17.
35. Colțun, Gheorghe, *Frazeologia limbii române*, Editura Arc, Chișinău, 2000.
36. Comșulea, Elena, *Dicționar de expresii și locuțiuni*, Elena Comșulea, Valentina Șerban, Sabina Teiuș, Editura Știința, Chișinău, 2010.
37. Cornea, Paul, Piru, Elena, *Documente și manuscrise literare*, vol.II, Editura Academiei RSR, 1969, pp.127-200.
38. Coșeriu, Eugen, *Prelegeri și conferințe*, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Supliment al publicației Anuar de Lingvistică și teorie literară, T. XXXIII, Iași, 1992-1993, Seria A, *Lingvistică*, 1993.
39. Coșeriu, Eugen, *Lingvistica integrală*, Interviu cu Eugeniu Coșeriu, realizat de Nicolae Saramandu, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.
40. Coșeriu Eugeniu, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 1997.
41. Coșeriu, Eugeniu, *Lecții de lingvistică generală*, Editura Arc, Chișinău, 2000.
42. Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Albatros, București, 1982.
43. Creangă, Ion, *Opere, Ediție critică, note și variante*, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, Ediție revăzută și adăugită de Grigore Brâncuș, Prefață de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2018.
44. *Crestomație de literatură română veche*, vol. I, *Cuvânt înainte* de Prof. dr. doc. Zoe Dumitrescu Bușulenga, Coordonatori I.C.Chițimia și Stela Toma, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.
45. *Dicționar de literatură română. Scriitori, reviste, curente*, Paul Cornea, Florin Manolescu, Pompiliu Marcea, Valentina Marin-Curticeanu, Dumitru Micu, Dim. Păcurariu, Al. Pezderca, Marian Popa, Eugen Simion, Dan Simionescu, I.V. Șerban, Elena Zaharia-Filipaș, coord. Dim. Păcurariu, Editura Univers, București, 1979.
46. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
47. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
48. Dimitrescu Florica, *Locuțiunile verbale în limba română*, București, 1958, p. 23-179.
49. *Din presa literară românească a secolului XIX*, *Prefață* de Romul Munteanu, Antologie, note și glosar de Aurel Petrescu, Editura Tineretului, București, 1967.
50. Duda, Gabriela, *Dicționar de locuțiuni ale limbii române*, Editura ALL EDUCATIONAL, București, 2002.
51. *Dicționar de proverbe și zicători*, selecție, comentarii, clasificare tematică și tipologică de Elena Grosu, Prefață de Victoria Braga, Editura Epigraf, Chișinău, 2009.
52. Dumistrăcel, Stelian, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, 1980.

53. Dumistrăcel, Stelian, *Până-n pânzele albe. Expresii românești. Biografii – motivații*, Ediția a II-a, revăzută și augmentată, Institutul European, Iași, 2001.
54. Dumistrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic. Tentația instituirii comuniunii fatice prin mass-media*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2006.
55. Dumistrăcel, Stelian, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, Ediția a doua cu un Supliment de analiză din perspectivă pragmatică, Casa Editorială Demiurg Plus, Iași, 2011.
56. Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, *Ion Creangă*, Ed. Pentru Literatură, București, 1963.
57. Eco, Umberto, *Limitele interpretării*, Editura Polirom, București, 2016.
58. Fierăscu, C., Ghiță, Gheorghe, *Mic dicționar îndrumător în terminologia literară*, ediție revăzută și adăugită, Editura Ion Creangă, București, 1979.
59. Ghițulescu, Emil, *Vasile Alecsandri*, Editura Albatros, 1979.
60. *Gramatica limbii române (GALR)*, Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”; vol. I și II, coord. Valeria Guțu Romalo, București, Editura Academiei Române, 2008.
61. Groza, Liviu, *Probleme de frazeologie*, Studii. Articole. Note, Editura Universității din București, București, 2011.
62. Groza, Liviu, *Elemente de lexicologie*, Editura Humanitas Educațional, București, 2004.
63. Hasdeu, B.P., *Arhiv filologic spece pentru limba română*, din vol. *Studii de lingvistică și filologie*, 1, Editura Minerva, București, 1988.
64. Hristea, Teodor, *Contribuții la studiul etimologic al frazeologiei românești moderne*, în *Limba română*, XXVI, nr. 6, 1977, p. 587-598.
65. Hristea, Theodor, *Introducere în studiul frazeologiei*, în Theodor Hristea (coord.), *Sinteze de limba română* (ediția a III-a), Editura Albatros, București, 1984, p. 134-160.
66. Hristea, Theodor, *Probleme de etimologie*, Editura Științifică, București, 1968.
67. Ibrăileanu, Garabet, *Scriitori români și străini, Scriitori români și străini*, vol.I, Editura Pentru literatură, Colecția Biblioteca pentru toți, București, 1968.
68. *Ion Creangă interpretat de...*, *Biblioteca critică*, Antologie, prefată, tabel cronologic și bibliografie de Constantin Ciopraga, Editura Eminescu, București 1977.
69. Iordan, Iorgu, *Limba literară, Studii și articole*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1977.
70. Iordan, Iorgu, *Istoria limbii române. Pe-nțeleșul tuturor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
71. Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, vol. I, București, 1986.
72. Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași, 1999.
73. Ispirescu, Petre, *Legende sau basmele românilor adunate din gura poporului*, Ediția a II-a, comentată de N. Cartojan, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1932.
74. Ispirescu, Petre, *Legende sau Basmele românilor*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.
75. Ispirescu Petre, *Jurnal manuscris 1871-1882*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2020.

76. Kabatek, Johannes, *Tradiții discursive. Studii*, Editori: Cristina Bleorțu, Adrian Turculeț et alii, Editura Academiei Române, București, 2015.
77. Kabatek, Johannes, *Discourse traditions and the historicity of language: discourse traditional knowledge and discourse universes*, Esme Winter-Froemel, Álvaro S. Octavio de Toledo y Huerta (Eds.), *Manual of Discourse Traditions in Romance*, Walter de Gruyter GmbH, Berlin/Boston, 2023, p. 103 – 121.
78. Koch, Peter, *Discourse traditions: on their status in language theory and on their dynamics*, Esme Winter-Froemel, Álvaro S. Octavio de Toledo y Huerta (Eds.), *Manual of Discourse Traditions in Romance*, Walter de Gruyter GmbH, Berlin/Boston, 2023, p. 783 – 819.
79. Maiorescu, Titu, *Critice, 1866-1907*, Ediție completă, Editura Tipo Moldova, Iași, 2010.
80. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1990.
81. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Ediție revizuită, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.
82. Milică, Ioan, *Corespondențe biblice în poveștile lui Ion Creangă*, Philologica Jassyensia, an XIII, nr. 1 (25), 2017, Academia Română, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Asociația Culturală „A. Philippide”, Editura Tracus Arte, București 2017, p. 93 - 106.
83. Munteanu, Cristinel, *Sinonimia frazeologică în limba română din perspectiva lingvisticii integrale*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2007.
84. Munteanu, Cristinel (editor), *Discursul repetat între alteritate și creatitate*, Volum omagial Stelian Dumistrăcel, Institutul European , Iași, 2007.
85. Munteanu, Cristinel, *Frazeologie românească. Formare și funcționare*, Institutul European, Iași, 2013.
86. Munteanu, Cristinel, *Despre importanța tradițiilor discursive*, articol în *Limba română*, revistă de știință și cultură, Nr. 5-6, anul XXV, Cărți și atitudini, Chișinău, 2015.
87. Munteanu, Cristinel, *Repeated Discourses and Discourse Traditions. Some Remarks on Charles F. Hockett's Contribution*, Universitatea „Ștefan Cel Mare” Suceava, ANADISS, Editura Universității Suceava, serie I 2017, p. 49-60.
88. Munteanu, Cristinel, *John Dewey și problema sensului. Premise pentru constituirea unei hermeneutici integrale*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2019.
89. Munteanu, Cristinel, *Minciuna și înghețatul apelor. Despre originea unei expresii românești*, Studii și cercetări științifice. Seria Filologie, 48/2022.
90. Munteanu, Cristinel, *Superficialitatea lucitoare, Dilema*, Anul XX, nr. 1024, 23-29 noiembrie 2023.
91. Munteanu, Cristinel, *„Mai mincinos cine nu crede”*, în *România literară*, nr. 42/2024, 11 octombrie 2024.

92. Munteanu, Cristinel, „*De când se scria musca pe părete*“, în *România literară*, nr. 46/2024, 1 noiembrie 2024.
93. Munteanu, George, *Introducere în opera lui Ion Creangă*, Editura Minerva, București, 1976.
94. Neculce, Ion, *O samă de cuvinte*, Editura Minerva, București, 1972.
95. Negreanu, Constantin, *Structura proverbelor românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
96. Negruzzi, Iacob, *Amintiri din Junimea*, Editura Minerva, București, 1970.
97. Negruzzi, Iacob, *Amintiri din Junimea*, Editura Humanitas, București, 2011.
98. Nicolescu, Aurel, *Observații asupra limbii scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 1971.
99. Ovidiu, *Tristele, Ponticele*, Editura Univers, București, 1972.
100. Panu, George, *Amintiri de la „Junimea” din Iași*, Editura Minerva, București, 1971.
101. Parapiru, Teodor, *Dicționar enciclopedic de expresii celebre*, Editura Axis Libri, Galați, 2009.
102. Păcurariu, Dimitrie, *Scriitori și direcții literare*, Editura Albatros, București, 1981.
103. Părpăuță, Radu, *Creanga prin Creangă*, Editura Muzeelor Literare, Iași, 2015.
104. Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981.
105. Popa, Gheorghe, *Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române*, Editura Știința, Chișinău, 2007.
106. Popescu, Mihaela, *Tratarea expresiilor în câteva dicționare explicative actuale*, articol în *Limba română*, Anul LIX, Nr. 2, aprilie-iunie, 2010, Institutul de Lingvistică al Academiei Române, „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, p. 230-240.
107. Popescu-Sireteanu, Ion, *Amintiri despre Ion Creangă*, Antologie și note de Ion Popescu-Sireteanu, Editura Junimea, Iași, 1981.
108. Popușoi, Carolina, *Valori semantice ale unităților frazeologice românești cu numeralul trei*, *Philologica Jassyensia* an XV, nr. 1 (29), Academia Română, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Asociația Culturală „A. Philippide”, 2019, p. 105 – 118.
109. Propp, V.I., *Morfologia basmului*, Editura Univers, București, 1970.
110. Propp, V., *Morphology of the Folktale*, University of Texas Press, Austin, 2009.
111. Rad, Ilie, *Cum se scrie un text științific*, Editura Polirom, Iași, 2008.
112. Rosetti, Alexandru, *Istoria limbii române*, vol. I, De la origini până la începutul secolului al XVII-lea, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
113. Ruști, Doina, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Editura Polirom, Iași, 2009.
114. Saussure, Ferdinand de, *Scrieri de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 2004.
115. Săteanu, Cornel, *Figuri din „Junimea”*, Editura Muzeelor Literare, Iași, 2016.
116. Scherf, Ioana, *Expresii frazeologice în limbile germană și română (Studiu contrastiv)*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2006.
117. Simion, Eugen, *Moralistul Creangă*, Editorial, Revista de istorie și teorie literară, Anul IV, Nr. 1-4, Decembrie, 15, 2012, p. 7-18, Academia Română, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.

118. Simion, Eugen, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Postfață și Repere critice de Bianca Burța-Cernat, Editura Princeps Multimedia, Iași, 2014.
119. Soare Hadrian, Soare Gheorghe, *Gramatica didactică a limbii române*, Editura Carminis, Pitești, 2010.
120. *Studii de literatură, lingvistică și didactică*, coord. Diana-Adriana Lefter, Ștefan Găitănar, Editura Universității din Pitești, 2020.
121. Șăineanu, Lazăr, *Basmele române*, Lito-tipografia Carol Göbl, București, 1895.
122. Șăineanu, Lazăr, *Basmele române*, Editura Minerva, București, 1978.
123. Tohăneanu, Gheorghe, Ion, *Stilul artistic al lui Ion Creangă*, Editura Științifică, București, 1969.
124. Tomici, Mile, *Dicționar frazeologic al limbii române*, București, Editura Saeculum vizual, 2009.
125. Vianu, Tudor, *Opere*, vol. 2, *Scriitori români*, Editura Minerva, București, 1972.
126. Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura Eminescu, București, 1973.
127. Volceanov, Anca, Volceanov, George, *Dicționar de argou și expresii familiare*, Livpress, București, 1998.
128. Vulpe, Magdalena, *Subordonarea în frază în dacoromâna vorbită*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
129. Winter-Froemel, Esme, de Toledo y Huerta, Álvaro S. Octavio (Eds.), *Manual of Discourse Traditions in Romance*, Walter de Gruyter GmbH, Berlin/Boston, 2023.
130. Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, 2001.
131. Zafiu, Rodica, „*Țurloaietele blendei*”, articol în Dilema Veche nr. 698 din 6-12 iulie 2017
132. Zugun, *Conversiunea* Petru Zugun, *Conversiunea numelor în verbe*, în „Limba română”, XXI, 1972, nr. 5, p.433-443.
133. Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române*, Ed. Tehnopress, Iași, 2000.
134. Zugun, Petru, *Cuvântul. Studiu gramatical*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2003.